

Avdelningen för juridik
Helena Linde

Avdelningen för ekonomi och styrning
Anna-Lena Pogulis

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner

Sammanfattning

SKR ställer sig bakom regeringens bedömning att skyddet för de förtroendevalda behöver stärkas och ser förslaget som steg i rätt riktning.

SKR instämmer i att det är både lämpligt och ändamålsenligt att kommuner och regioner ges det tydligare ansvaret för att förebygga ohälsa och olycksfall bland förtroendevalda.

SKR har förståelse för de avgränsningar som föreslås men ser behov av klargöranden i fråga om ambitionsnivå för skyldigheten att vidta åtgärder, bland annat med utgångspunkt från ett riskbaserat säkerhetsarbete kopplat till förtroendeuppdragets karaktär. Detsamma gäller förhållandet till de insatser som kan göras med stöd av kommuner och regioners allmänna kompetens, liksom relationen till andra aktörers ansvar.

SKR har ingen invändning mot en tydligare intern kontroll, men föreslår en mindre teknisk justering.

SKR anser att de föreslagna förändringarna bör träda i kraft vid årsskiftet den 1 januari 2026 – för att bättre gå i takt med kommuner och regioners processer för budget och revision.

Inledning

SKR är positiv till promemorians inriktning och ser förslagen som steg i rätt riktning.

SKR har under en följd av år bedrivit ett stort förebyggande arbete mot hot och hat mot demokratin. Som ett led i det arbetet har SKR bl.a. hemställt om ett förtydligande av ansvaret för förtroendevaldas trygghet och säkerhet

(vårt dnr 22/00845). Till det ska läggas att det högt på SKRs agenda står insatser för att bekämpa välfärdsbrottslighet och korruption. SKR arbetar även med att utveckla den kommunala revisionen.

SKR:s överväganden och förslag

4.1 Skyddet för förtroendevalda i kommuner och regioner behöver stärkas

SKR ställer sig bakom regeringens bedömning att skyddet för de förtroendevalda behöver stärkas.

4.2 En skyldighet att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld

SKR instämmer i bedömningen att det är både lämpligt och ändamålsenligt att kommuner och regioner ges ett tydligare ansvar för att förebygga ohälsa och olycksfall bland de förtroendevalda. SKR har också förståelse för de avgränsningar som föreslås men önskar vissa klagörande förarbetsuttalanden i kommande författningsarbete.

Ansaret att vidta åtgärder avgränsas

Skyldigheten att vidta förebyggande åtgärder har i förslaget avgränsats till de förtroendevalda som omfattas av regleringen i 4 kap 2 § KL – dvs i huvudsak till kommunal- och regionråden, men även andra hel- och deltidsarvoderade på mer än 40 procent. SKR anser däremot inte att det är tillräckligt att fokusera på enbart sådana förtroendevalda som avses i 4 kap. 2 § kommunallagen, utan anser att kommuner och regioner behöver ha ett övergripande och riskbaserat säkerhetsarbete för förtroendevalda utifrån förtroendeuppdragets karaktär.

Frågan om en skyldighet

Förslaget innebär en skyldighet för kommuner och regioner att vidta de åtgärder som krävs för att förebygga ohälsa och olycksfall för vissa förtroendevalda. Bestämmelsen är allmänt formulerad och framstår som långtgående. Promemorians analys av kostnaderna för den föreslagna reformen klargör dock ambitionsnivån för vad skyldigheten att vidta förebyggande insatser förväntas innebära. Det bör framgå av förarbeten till bestämmelsen, exempelvis genom exempel baserade på dessa överväganden. SKR vill betona att vikten av det finns ett bra stöd för bedömningen av vad som egentligen krävs för att uppfylla den föreslagna skyldigheten.

SKR är positiv till att bestämmelsen utformas som en skyldighet. Bestämmelsen utgör ett led i det högt prioriterade arbetet med skyddet för de förtroendevalda. SKR vill samtidigt betona vikten av att det i förarbetena görs klart att införandet av den nya bestämmelsen inte urholkar kommuner eller regioners befogenheter att vidta de åtgärder som behövs i övrigt – utöver den föreslagna skyldigheten.

Skyddet för övriga förtroendevalda – utöver skyldigheten

Praktisk erfarenhet visar att det råder en del osäkerhet kring vad kommuner och regioner får göra när det gäller säkerheten för samtliga förtroendevalda. Det ansvar som följer av arbetsmiljölagstiftningen är inte direkt tillämpligt för skyddet av de förtroendevalda eftersom de inte är att betrakta som anställda.

SKR konstaterar dock att kommunallagen ger en allmän befogenhet att göra det som behövs till skydd för det som är av allmänt intresse. Att skydda demokratins villkor är självklart ett sådant allmänt intresse. Inom ramen för det handlingsutrymme finns möjlighet att göra skyddsinsatser i förhållande till alla förtroendevalda. Det finns därmed även utrymme riktade insatser exempelvis till de förtroendevalda som har andra särskilt utsatta uppdrag, t.ex. i socialnämnder eller i plan- och byggnadsnämnder.

Vilka skyddsåtgärder som är aktuella kommer att variera. Enligt SKR:s uppfattning behöver gränsen mellan vad som omfattas av skyldigheten att vidta åtgärder och möjligheten att göra insatser klargöras genom exemplifieringar för att uppnå en tryggare tillämpning i framtiden.

Ansvar i förhållande till andra aktörer

Ansvar för de åtgärder som krävs i situationer av hot och våld vilar på flera aktörer, som polisen, den enskildes försäkringsbolag, partierna, men också den enskildes själv. Kommunen eller regionens rättsliga utrymme att göra det situationen kräver i förhållande till inblandade aktörer har i vissa fall blivit föremål för diskussion. Det är särskilt tydligt i en akutfas, men det kan vara också förekomma t.ex. när behov av personskydd under längre perioder uppstår. SKR:s ingång är att det även här är rimligt att kommunen har ett rättsligt utrymme vidta de insatser som kommunen finner lämpliga i avvaktan på att andra skyddsinsatser. Sådana åtgärder grundas enligt SKR:s uppfattning i så fall på den allmänna kompetensen, inte på den nu föreslagna bestämmelsen. En reflektion kring det i samband med införandet vore ett bra stöd för framtida tillämpning.

5 En tydligare intern kontroll i kommuner och regioner

Som framgår av promemorian bygger den interna kontrollen i kommuner och regioner på en etablerad och sammanhållen process där frågan om fel och oegentligheter finns högt på dagordningen.

SKR har ingen invändning mot att kommunallagens befintliga reglering av kravet på intern kontrollen kompletteras med ett uttryckligt krav på att även förebygga fel och oegentligheter i verksamheten. Även om det ansvaret enligt SKR:s uppfattning redan ingår i dagens reglering, finns inget hinder att det poängteras tydligt i lagtexten, mot bakgrund av det stora hot fel och oegentligheter utgör. SKR anser dock den tekniska utformningen bör ses över så att ansvaret för att förebygga fel och oegentligheter placeras sist i bestämmelsens andra stycke.

6 Ikraftträdande

I promemorian föreslås att de föreslagna regleringar ska träda i kraft vid ett halvårsskifte – den 1 juli 2025. Ett årsskifte framstår som lämpligare både med hänsyn till kommuner och regioners budgetprocess och efterföljande revisionsprocess.

SKR anser därför att den föreslagna förändring bör träda i kraft tidigast vid årsskiftet den 1 januari 2026.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande